

AYOLLAR KIYIMLARIDA ISHLATILADIGAN BEZAK MATERIALLARGA HAMDA VITOCCHKALARGA ISHLOV BERISH

O'rinova Latifaxon

Farg'ona viloyati Oltiariq tumani

2-son kasb – hunar maktabi ishlab chiqarish ta'lim ustasi

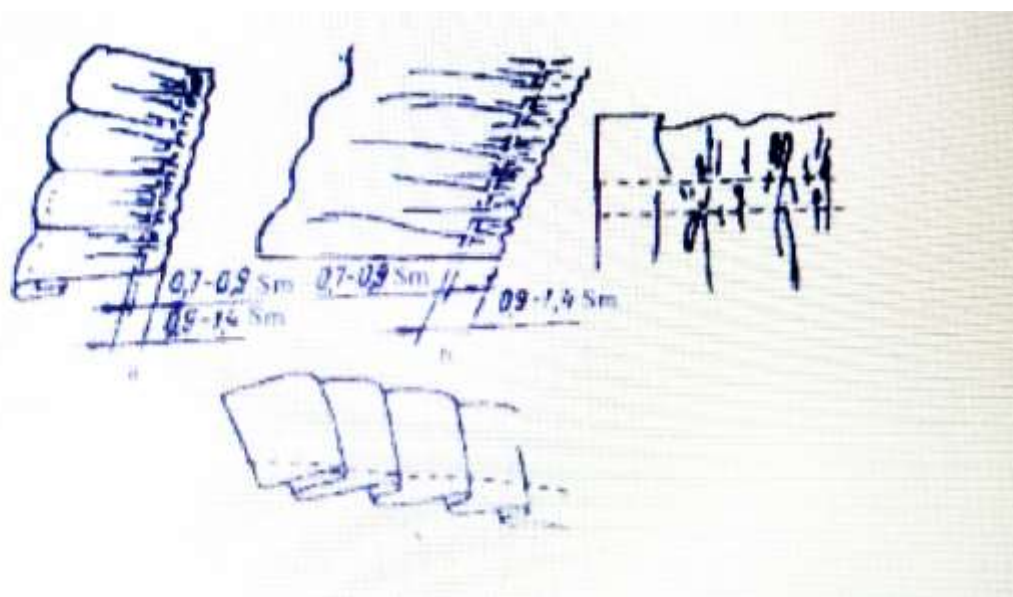
Annotatsiya: Kiyim tikishda xilma-xil jiyak, sutaj, lenta, to‘r, burmalar, buflar, vaflilar keng ishlatiladi. Jiyak va sutaj bolalar va ayollar ko‘ylaklarida ham da bluzkalarda bezash uchun ishlatiladi. Jiyak har xil rangli va naqshli. bo'ladi. Kiyimga kishi gavdasiga mos shakl berish, shuningdek kiyimning gavdaga yaxshi yopishib turishini ta'minlash uchun asosiy detallarda vitachkalar qilinadi.

Kalit so'z: Ayollar ko'ylagi, modellar, burmalar, valanglar, model tasnifi, ayollar ko'ylagi vitochkasi.

Annotation: When sewing clothes, a wide variety of lungs, sutures, ribbons, rugs, folds, buffs, waffles are widely used. The chin and suture are also used in children's and women's shirts to decorate in blouses. The muzzle is of different colors and patterns. is. Vitachkas are made in the basic details to give the dress a suitable shape to the person's torso, as well as to ensure that the dress adheres well to the torso.

Keyword: Women's jacket, models, folds, valangs, model classification, women's jacket vitochka.

Kiyim tikishda turli xil bezaklardan keng ishlatiladi. Jiyak va sutaj bolalar va ayollar ko‘ylaklarida ham da bluzkalarda bezash uchun ishlatiladi. Jiyak har xil rangli va naqshli. bo'ladi. Shakldor chetli jiyak kiyim ning o‘ngiga bostirib tikiladi. Uni belgilangan chiziq bo‘yicha o‘ngi bilan qo‘yib, o‘rtasidan bostirma chok bilan tikiladi. To‘g‘ri chetli jiyak detalga belgilangan chiziq bo‘yicha qo‘yiladi va chetidan 0,1 sm ichkaridan bir yoki ikki tom onidan bostirib tikiladi. Sutaj bilan kiyim yoqasining, manjetlarning chetlari, etagi va boshqa joylari bezaladi. To‘r asosan tungi ko‘ylaklarni bezash uchun ishlatiladigan bezak. Ammo hozirgi vaqtda undan ayollar va bolalar yengil kiyimini bezashda ham foydalanilmoqda. To‘r detaining o‘ngiga belgilangan chiziq bo‘yicha qo‘yiladi va baxyaqator oldida detal chetini qirqib, to‘ming chetidan 0,1 sm ichkaridan universal tikuv mashinasida yoki maxsus mashinada bostirib tikiladi.

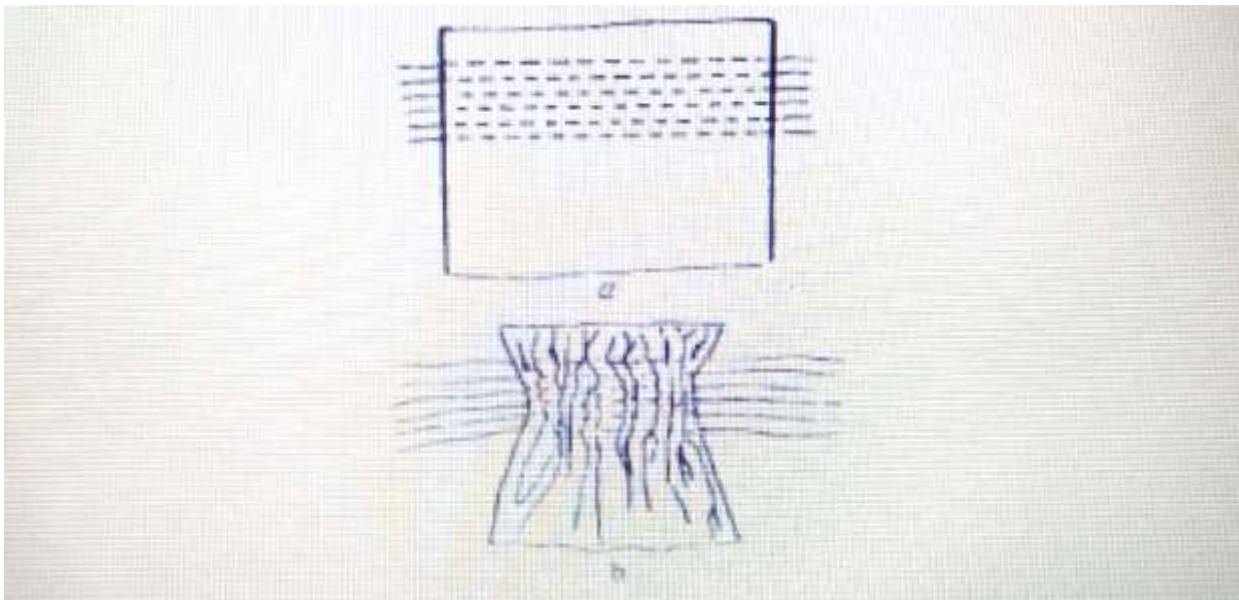

Burmalar ayollar va bolalar yengil kiyimida bezak sifatida yoki vitachkalar o‘rta ishlatiladi. Burmalar hosil qilish uchun detalga bo‘sh baxyalar bilan ikkita parallel baxyaqator yuritiladi. Birinchi baxyaqator qirqimdan 0,7-0,8 sm, ikkinchisi esa 0,9-1,4 sm ichkaridan yuritiladi. Detaining qirqimi ostki baxyaqatoiga zarur uzunlikda teriladi, detalga hosil bo‘lgan burmalar bir metr yorda tarqatib chiqiladi. Detalda burma hosil bo‘lgandan so‘ng shu detal qirqimining uzunligi u birlashtirilgan detal qirqimi uzunligiga teng bo‘lishi kerak. Buflar ichki kiyimlarni hamda ayollar va bolalar ko‘ylaklarini bezash uchun ishlatiladi. Ular buyum lamining bir turi bo‘lib, qo‘lda yoki mashinada tayyorlanishi mumkin. Qo‘lda tayyorlanadigan buflar har xil naqshli bo‘ladi. Buflar detaining teskari tomonidan nuqtalar yoki chiziqlar tarzida belgilab olinadi. Bu qatorlari orasidagi masofa 0,8-1,0 sm bo‘lishi zarur. Har bir qatordagi nuqta bir-birining tagiga aniq tushishi lozim. Oldin sirma qaviqqator tushiriladi; bunda igna aniq nuqtadan qadalishi va ikki nuqta orasidan chiqarilishi kerak. So‘ngra ip mayda taxlamalarning bukmalari yuqoriga chiqadigan qilib taranglanadi. Mayda taxlamalar keyinchalik surish mumkin bo‘ladigan darajada taranglanadi. Mayda taxlamalar hosil bo‘lgandan so‘ng gul tikishga kirishiladi.

Mashinada tayyorlanadigan buflar oddiy va shnurli bo‘lishi mumkin. Oddiy buflar hosil qilish uchun detalda parallel chiziqlar belgilab olinadi. Bu chiziqlarning soni va orasidagi masofa modelga bog‘liq. Detal belgilangan chiziq bo‘yicha o‘ngidan bo‘sh baxyalar bilan tikiladi. Ustki iplarning uchi detaining teskarisiga chiqariladi va baxyalarni taranglab burmalar hosil qilinadi. Burmalar bir tekis yoyib chiqiladi, iplarning uchi maxkamlab, tugib qo‘yiladi. Buflar baxyalarining uchlarida, detaining teskari tomonidan 0,1 sm chuqurlikdagi mayda taxlamalar hosil qilib tikiladi. Barcha buflar baxyalarining uchlari mayda taxlamalarni tikish choklariga kirishi zarur. Buflar cho‘zilib

ketmasligi uchun astar qo'yiladi. «Vafli» naqshini hosil qilish uchun navbati bilan har bir qatorning ikkitadan burm asi iroqisim on qaviqlar yordam ida puxtalanadi. Har bir puxtalamada 4-5 qaviq bo'ladi. Gul tikib bo'lingandan so'ng burma iplari so'kib tashlanadi.

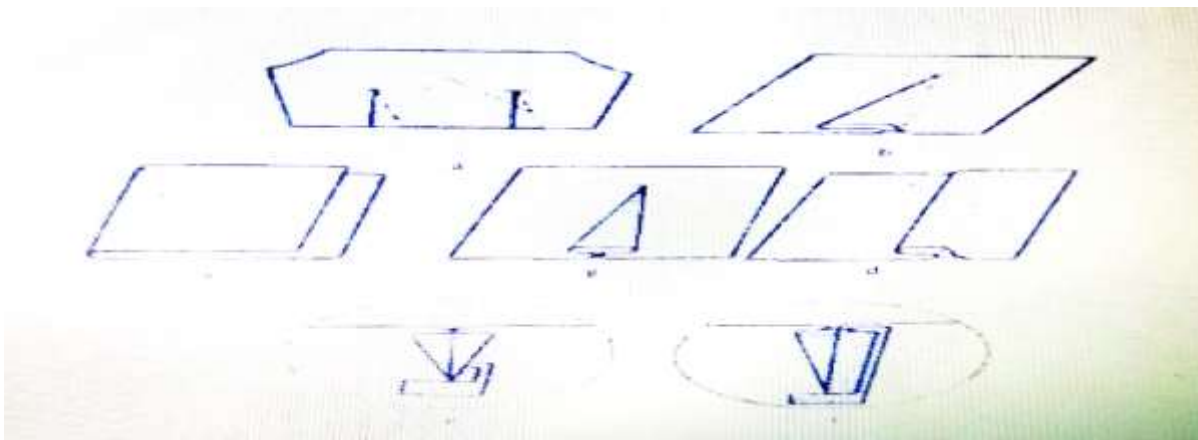

Vitachkalaming kirimi va soni kiyimning gavidaga yopishib turish darajasiga qarab belgilanadi. Vitachkalar kiyim yuqorisida va belida bo'lishi mumkin. Yuqoridagi vitachkalar yelka chokidan, yoqa o'mizidan, yeng o'mizidan yoki yon chokdan boshlanadi. Ayollar kiyimida bunday vitachkalar asosiy hisoblanadi. Ular ko'krakda yoki kurakda qavariqlik hosil qilish uchun zarur. Beldan boshlangan vitachkalar kiyimning belga yopishib turishini ta'minlaydi. Vitachkalar qirqma va yaxlit bo'lishi mumkin. Yengil kiyimlardagi vitachkalar yaxlit bo'ladi. Kiyimning modeliga qarab vitachkalar yumshoq taxlamalarga o'tishi, vitachka-mayda taxlamalar, taxlamalar, qirqm alarva bo'rtma choklar bilan almashtirilishi mumkin.

Qirqimdan boshlanadigan vitachkalar detaining teskarisidan qo'shimcha andoza bo'yicha uchta chiziq bilan, detal o'rtasidagi vitachkalar esa to'rtta: o'rta, yon chiziqlar va vitachkaning boshi hamda oxirini bildiradigan chiziqlar bilan belgilanadi. Detal vitachkaning o'rta chizig'i bo'yicha o'ngini ichkariga bukib qo'yiladi. Kiyimlami yakka buyurtmalar bo'yicha tikishda vitachkalar oldin yon chizig'i bo'yicha ko'klab olinib keyin birlashtirilib tikiladi. Ko'klash ipi olib tashlanadi va vitachkaning o'rta chizig'i tikish chokiga aniq keltirilib, vitachka yorib dazmollanadi. Shundan so'ng modelga muvofiq vitachka bir tom onga yotqizib dazmollanadi. Yumshoq taxlamalarga o'tadigan vitachkalar avval ko'ndalangiga, so'ngra qirqim yo'nalishida burchak ostida tikilib, burchakdagi baxyaqator qayiltirib qo'yiladi. Detal o'rtasidagi vitachkalarni tikish vitachka uchlaridan biridan boshlanib oxirida tekis tugaydi va puxtalanadi. Vitachka

choklari modelda ko'rsatilgan tom onga yotqizib dazmollanadi. Vitachka oxirlaridagi solqilangan joylar dazm olda kirishtiriladi. Ustki kiyimdagi vitachkalar ko'pincha qirqma bo'ladi. Bunday vitachkalarni ishlash uchun kiyim old bo'lagi o'ngini ichkariga qilib qo'yiladi, qirqimlari tekislanadi va belgilangan chiziq bo'yicha 0,8 -1,0 sm uzunlikdagi qaviq bilan teskarisidan ko'klanadi. So'ngra ko'klash chizig'idan 0,1 sm ichkaridan mashinadi tikiladi. Vitachka choki to yo'q bo'lguncha toraytirilib borilib, vitachka qirqim idan 1-1,5 sm o'tib tugatiladi. Vitachka oxiriga ip gazlama yoki flizelindan 5-6 sm uzunlikda bo'lak qo'yiladi.

Chokdagi ko'klash chiziq lari so'kib tashlanadi, chok yotqizib dazm olanadi, vitachka oxiridagi solqilik dazm ollab kirishtiriladi. Beldagi vitachkalar odatda yaxlit bo'ladi. Vitachkani tikish paytida chokning butun uzunligigaip gazlamayoki flizelindan tayyorlangan bo'lak qo'yiladi, bu bo'lak vitachkalarning pastki uchlaridan 1,5- 2 sm chiqib turishi kerak. Vitachka choklari to yo'q bollib ketguncha toraytirib borilib, uchlari puxtalanadi. Vitachka tagiga qo'yilgan bo'lak vitachka shaklida qirqiladi. Vitachka uchidan chiqib turgan bo'lakning bir tomoni vitachkani tikish baxyaqatoriga kertiladi. Vitachka bir tom onga, tikilgan bo'lak ikkinchi tom onga yotqizib dazm ollanadi, vitachka oxiridagi gazlama dazmollanadi, vitachka oxiridagi gazlama bo'lagi bir qavat bo'lishi kerak, solqi joylar kirishtiriladi.

Fodalanilgan adabiyotlar

1. Jabborova M .Sh. "Tikuvchilik texnologiyasi" . T oshkent "O 'zbekiston". 1994y.
2. Truxanova A.T. "Tikuvchilik texnologiyasi asoslari" . Toshkent "O 'qituvchi". 1996 y.
3. Litvinova I.N ., Shaxova Ya.A. "Ayollar ust kiyimini tikish" Toshkent "O 'qituvchi" . 1997 y.
4. Glinskaya Ye.V. "Azbuka vishivaniya" Toshkent "Mehnat". 1994 y